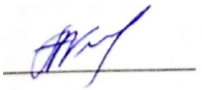
Міністерство освіти і науки України
Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка

Кафедра спеціальної та інклюзивної освіти

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Завідувач кафедри
 Ганна СЛОЗАНСЬКА
Протокол № 1 від «01» вересня 2026 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ТЕОРІЯ І МЕТОДИКА ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ З МОВЛЕННЄВИМИ ПОРУШЕННЯМИ

Рівень вищої освіти перший (бакалаврський)

Галузь знань А Освіта

Спеціальність А6 Спеціальна освіта (за спеціалізаціями)

Освітня програма Логопедія

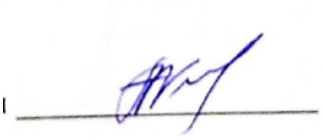
2026–2027 навчальний рік

Робоча програма навчальної дисципліни «Теорія і методика виховання дітей з мовленнєвими порушеннями» для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти освітньої програми «Логопедія» за спеціальністю А6 Спеціальна освіта (за спеціалізаціями), спеціалізацією А6.01 Логопедія, галузі знань А Освіта.

Розробник (и):
КОЗАК Марія Михайлівна – асистент кафедри спеціальної та інклюзивної освіти Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка.

Робочу програму затверджено на засіданні кафедри спеціальної та інклюзивної освіти.

Протокол № 1 від 01 вересня 2026 р.

Завідувач кафедри
спеціальної та інклюзивної освіти Ганна СЛОЗАНСЬКА

1. Опис навчальної дисципліни

1	Освітня програма	Логопедія
2	Спеціальність	А6 Спеціальна освіта (за спеціалізаціями), А6.01 Логопедія
3	Галузь знань	А Освіта
4	Рівень вищої освіти	перший (бакалаврський)
5	Форма навчання	денна, дуальна
6	Статус дисципліни	вибіркова
7	Мова навчання	українська
8	Курс	3 (скорочений термін навчання), 4
9	Семестр	7
10	Обсяг дисципліни в кредитах	3
11	Загальна кількість годин	90
12	Кількість змістових модулів	2
13	Аудиторні заняття (год.)	Денна/дуальна форма – 30
14	Лекції (год.)	Денна/дуальна форма – 14
15	Практичні заняття (год.)	Денна/дуальна форма – 16
16	Самостійна робота (год.)	Денна/дуальна форма – 60
17	Вид ІНДЗ	-
18	Форма підсумкового контролю	залік

Частка годин аудиторних занять становить:
для денної форми навчання – 33,3 %.

2. Мета навчальної дисципліни

Метою вивчення навчальної дисципліни є формування у здобувачів цілісного наукового розуміння закономірностей, принципів, змісту, форм і методів виховання дітей з мовленнєвими порушеннями; розвиток здатності планувати, організовувати та оцінювати особистісно орієнтований виховний процес у закладах дошкільної, загальної середньої та спеціальної освіти; проєктувати безпечне, інклюзивне й комунікативно доступне середовище, співпрацювати з родиною та командою супроводу для підтримки соціально-емоційного розвитку, самостійності, ціннісних орієнтацій і соціальної участі дитини.

3. Компетентності та результати навчання

Вивчення дисципліни передбачає формування у здобувачів таких компетентностей:

ЗК-2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ЗК-3. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК-4. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК-7. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК-8. Здатність працювати в команді.

Фахові компетентності:

СК 1. Усвідомлення сучасних концепцій і теорій функціонування, обмеження життєдіяльності та здоров'я, раннього втручання, розвитку і корекції, навчання і виховання, реабілітації і соціалізації осіб з особливими освітніми потребами.

СК 2. Здатність до аналізу вітчизняного та зарубіжного досвіду становлення і розвитку спеціальної, інклюзивної освіти та логопедії.

СК 3. Здатність застосовувати психолого-педагогічні, дефектологічні, медико-біологічні, лінгвістичні знання у сфері професійної діяльності.

СК 4. Здатність планувати та організовувати освітньо-корекційну роботу з урахуванням структури та особливостей порушення мовленнєвого розвитку, актуального стану та потенційних можливостей осіб з особливими освітніми потребами, оцінювати її результати.

СК 5. Здатність реалізовувати ефективні корекційно-освітні технології у роботі з дітьми, підлітками, дорослими з порушеннями мовлення, доцільно обирати методичне й інформаційно-комп'ютерне забезпечення.

СК 6. Здатність реалізувати персональні підходи у процесі надання послуг раннього втручання у сфері логопедії.

СК 7. Здатність дотримуватися вимог до організації навчального та корекційно-розвивального освітнього середовища.

СК 8. Готовність до діагностико-консультативної діяльності.

СК 10. Здатність до системного психолого-педагогічного супроводу сім'ї, яка виховує дитину з особливими освітніми потребами, з порушеннями мовлення.

СК 12. Здатність організовувати дитячий колектив, створювати в ньому рівноправний клімат і комфортні умови для особистісного розвитку вихованців та їхньої соціальної інтеграції.

СК 13. Здатність будувати гармонійні відносини з особами з порушеннями мовленнєвого розвитку, їхніми сім'ями та учасниками спільнот без упередженого ставлення до їх індивідуальних потреб.

СК 17. Здатність надавати інформацію та допомогу щодо отримання логопедичних та інших корекційно-розвиткових послуг, залучати ресурси, необхідні для забезпечення наявних потреб клієнтів.

Вивчення навчальної дисципліни забезпечує досягнення здобувачами освіти таких програмних результатів навчання:

РН 1. Знати сучасні теоретичні основи спеціальної освіти відповідно до спеціалізації, застосовувати методи теоретичного та експериментального дослідження у професійній діяльності, релевантні статистичні методи обробки отриманої інформації, узагальнювати результати дослідження.

РН 2. Здійснювати пошук, аналіз і синтез інформації з різних джерел для розв'язування конкретних задач спеціальної та інклюзивної освіти.

РН 3. Розуміти закономірності та особливості розвитку і функціонування, обмеження життєдіяльності у контексті професійних завдань.

РН 4. Аргументувати, планувати та надавати послуги раннього втручання відповідно до рівня функціонування, обмеження життєдіяльності й здоров'я дитини.

РН 5. Розуміти принципи, методи, форми та сутність організації освітньо-корекційного процесу та логопедичного супроводу у різних типах закладів.

РН 6. Планувати освітньо-корекційну роботу на основі результатів психолого-педагогічної діагностики осіб з порушеннями мовленнєвого розвитку з врахуванням їхніх вікових та індивідуально-типологічних відмінностей.

РН 8. Організовувати і здійснювати психолого-педагогічне вивчення осіб з особливостями психофізичного розвитку, діагностико-консультативну діяльність.

РН 10. Здійснювати спостереження за дітьми з порушеннями мовлення, реалізовувати логопедичний супровід з урахуванням їхніх психофізичних, вікових особливостей, індивідуальних освітніх потреб, можливостей та здібностей.

РН 11. Застосовувати у професійній діяльності знання про методики, технології, форми і засоби раннього втручання, розвитку і корекції, навчання, виховання, реабілітації і соціалізації осіб з особливими освітніми потребами.

РН 13. Володіти методиками сприяння соціальній адаптації осіб з особливими освітніми потребами та порушеннями мовлення, їхньої підготовки до суспільної та виробничої діяльності.

РН 16. Приймати обґрунтовані рішення з урахуванням цілей, ресурсних і законодавчих обмежень, ціннісних орієнтирів.

РН 17. Мати навички самостійного навчання та пошуку необхідної інформації.

4. Передумови для вивчення навчальної дисципліни

Опанування дисципліни спирається на результати навчання з педагогіки загальної і спеціальної, психології загальної і спеціальної, логопсихології, логопедагогіки та основ інклюзивної освіти. Здобувачі мають розуміти вікові закономірності розвитку, основні групи мовленнєвих порушень, володіти навичками професійного спостереження та етичної взаємодії з дітьми.

Дисципліна поглиблює підготовку до організації виховної, логопедичної та консультативної роботи з дітьми, родинами й педагогічними командами.

5. Програма навчальної дисципліни

5.1. Зміст навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Теоретичні засади виховання дітей з мовленнєвими порушеннями

Тема 1. Теоретичні основи виховання дітей з мовленнєвими порушеннями.

Предмет, завдання та міждисциплінарні зв'язки теорії і методики виховання дітей з мовленнєвими порушеннями. Виховання як цілеспрямований, ціннісно зорієнтований і культурно зумовлений процес. Дитиноцентрований, компетентнісний, діяльнісний, особистісно орієнтований, інклюзивний і сімейноцентрований підходи. Єдність виховання, навчання, розвитку та логопедичного супроводу. Права дитини, гідність, агентність, участь і недискримінація.

Тема 2. Класифікація мовленнєвих порушень та особливості розвитку дітей.

Сучасні підходи до класифікації мовленнєвих порушень. Особливості пізнавального, особистісного, емоційно-вольового, комунікативного та соціального розвитку дітей із порушеннями звуковимови, фонетико-фонематичних процесів, лексико-граматичної будови, темпу й плавності мовлення, голосу та писемного мовлення. Вторинні труднощі, ризики стигматизації й соціального виключення. Ресурсний підхід і врахування індивідуальної варіативності.

Тема 3. Мета, завдання, закономірності та принципи виховання дітей з мовленнєвими порушеннями.

Мета і завдання виховання дітей з мовленнєвими порушеннями. Закономірності та принципи: гуманізм, системність, послідовність, доступність, індивідуалізація, опора на сильні сторони, корекційна спрямованість, активність дитини, єдність вимог і підтримки, партнерство з родиною. Виховна ситуація, педагогічна вимога, приклад, переконання, вправляння, заохочення, природні й логічні наслідки. Неприпустимість приниження, примусу до мовлення й порівняння дітей.

Тема 4. Зміст і напрями виховної роботи: особистісний та соціально-емоційний розвиток.

Моральне, громадянське, трудове, естетичне, фізичне, екологічне та безпекове виховання. Формування самосвідомості, адекватної самооцінки, емоційної грамотності, саморегуляції, відповідальності, побутової самостійності та навичок безпечної поведінки. Підтримка комунікативної ініціативи, дружби, співпраці, розв'язання конфліктів і протидія булінгу. Виховний потенціал гри, спільної діяльності, дитячої літератури, мистецтва та проєктів.

Змістовий модуль 2. Методика організації виховної роботи та партнерської взаємодії

Тема 5. Методи, форми й технології виховання у різних освітніх середовищах.

Класифікація методів і форм виховання. Індивідуальна, групова та колективна робота; бесіда, моделювання ситуацій, соціальні історії, рольова гра, доручення, проєкти, традиції групи, ранкові зустрічі, кола спілкування та рефлексія. Особливості виховної роботи у закладах дошкільної освіти, спеціальних та інклюзивних класах, реабілітаційних центрах. Адаптація інструкцій, темпу, мовленнєвого навантаження, візуальної підтримки й альтернативної та додаткової комунікації.

Тема 6. Сімейне виховання та партнерська взаємодія з батьками.

Сім’я як первинне виховне середовище. Стилі сімейного виховання та їх вплив на розвиток дитини. Принципи сімейноцентрованої взаємодії: партнерство, повага до цінностей і вибору родини, спільне визначення цілей, зрозумілий зворотний зв’язок, підтримка батьківської компетентності. Форми співпраці: консультація, тренінг, спільне планування, домашні рутини, інформаційні матеріали. Профілактика звинувачення батьків і професійного тиску.

Тема 7. Інклюзивне виховне середовище, соціалізація та командний супровід дитини.

Умови створення психологічно безпечного, комунікативно доступного та інклюзивного виховного середовища. Соціалізація, участь у дитячому колективі, підтримка однолітків, культура прийняття різноманіття. Профілактика стигматизації, ізоляції, булінгу та насильства. Командна взаємодія вихователя, учителя, логопеда, психолога, асистента й родини. Спостереження та оцінювання виховних результатів за позитивною динамікою участі, самостійності, комунікації й поведінки дитини.

Назви змістових модулів і тем	Денна форма				Заочна форма				Дуальна форма				
	Усього	Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота	Усього	Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота	Усього	Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота	
										ЗВО	Р	ЗВО	Р
Змістовий модуль 1. Теоретичні засади виховання дітей з мовленнєвими порушеннями													
Тема 1. Теоретичні основи виховання дітей з мовленнєвими порушеннями	12	2	2	8	–	–	–	–	12	2	2	2	6
Тема 2. Класифікація мовленнєвих порушень та особливості розвитку дітей	12	2	2	8	–	–	–	–	12	2	2	1	7
Тема 3. Мета, завдання, закономірності та принципи виховання дітей з мовленнєвими порушеннями	12	2	2	8	–	–	–	–	12	2	2	1	7
Тема 4. Зміст і напрями виховної роботи: особистісний та соціально-емоційний розвиток	12	2	2	8	–	–	–	–	12	2	2	1	7
Разом за змістовим модулем 1	48	8	8	32	–	–	–	–	48	8	8	5	27

Змістовий модуль 2. Методика організації виховної роботи та партнерської взаємодії													
Тема 5. Методи, форми й технології виховання у різних освітніх середовищах	12	2	2	8	–	–	–	–	12	2	2	1	7
Тема 6. Сімейне виховання та партнерська взаємодія з батьками	14	2	2	10	–	–	–	–	14	2	2	1	9
Тема 7. Інклюзивне виховне середовище, соціалізація та командний супровід дитини	16	2	4	10	–	–	–	–	16	2	4	1	9
Разом за змістовим модулем 2	42	6	8	28	–	–	–	–	42	6	8	3	25
Всього годин	90	14	16	60	–	–	–	–	90	14	16	8	52

5.3. Теми лекцій

№ з/п	№ теми	Назва теми	*кількість годин*			
			денна форма	заочна форма	дуальна форма	
					ЗВО	Р
1.	1	Теоретичні основи виховання дітей з мовленнєвими порушеннями	2	–	2	
2.	2	Класифікація мовленнєвих порушень та особливості розвитку дітей	2	–	2	
3.	3	Мета, завдання, закономірності та принципи виховання дітей з мовленнєвими порушеннями	2	–	2	
4.	4	Зміст і напрями виховної роботи: особистісний та соціально-емоційний розвиток	2	–	2	
5.	5	Методи, форми й технології виховання у різних освітніх середовищах	2	–	2	
6.	6	Сімейне виховання та партнерська взаємодія з батьками	2	–	2	
7.	7	Інклюзивне виховне середовище, соціалізація та командний супровід дитини	2	–	2	
Всього годин			**14**	**-**	14	

5.4. Теми практичних занять

№ з/п	№ теми	Назва теми	*кількість годин*			
			денна форма	**заочна форма**	**дуальна форма**	
					ЗВО	**Р**
1.	1	Аналіз виховної ситуації: мета, цінності, потреби дитини та професійна позиція педагога	2	–		2
2.	2	Порівняльна характеристика мовленнєвих порушень і можливих виховних труднощів без діагностичного стигматизування	2	–		2
3.	3	Добір принципів і методів виховання до конкретних педагогічних випадків	2	–		2
4.	4	Проєктування заняття із соціально-емоційного розвитку та комунікативної участі	2	–		2
5.	5	Створення соціальної історії, візуальних правил і сценарію рольового моделювання	2	–		2
6.	6	Розроблення плану партнерської консультації для батьків дитини з мовленнєвими порушеннями	2	–		2
7.	7	Аудит комунікативної доступності та психологічної безпеки виховного середовища	2	–		2
8.	8.	Командний аналіз випадку і створення індивідуалізованого плану виховної підтримки	2	-		2
		Всього годин	**16**			16

5.5. Самостійна робота

№ з/п	№ теми	Назва теми	кількість годин			
			денна форма	заочна форма	дуальна форма	
					ЗВО	Р
1.	1	Укласти словник ключових понять теорії виховання та порівняльну схему сучасних підходів до виховання дітей з особливими освітніми потребами.	8	–		8
2.	2	Підготувати аналітичну таблицю впливу різних груп мовленнєвих порушень на участь дитини у виховних ситуаціях.	8	–		8
3.	3	Розробити пам’ятку про принципи гідної, недискримінаційної та комунікативно доступної взаємодії з дитиною.	8	–		8
4.	4	Створити комплекс виховних ситуацій для розвитку самооцінки, емоційної грамотності, відповідальності та співпраці.	8	–		8
5.	5	Підготувати методичний кейс: соціальна історія, візуальні правила, рольове моделювання та критерії оцінювання результату.	8	–		8
6.	6	Розробити план партнерської взаємодії з родиною на основі спільно визначених функціональних цілей.	10	–		10
7.	7	Провести аудит інклюзивного виховного середовища та запропонувати адаптації для комунікації, участі й соціалізації дитини.	10	–		10
		Всього годин	**60**			60

6. Форми та методи навчання

Форми навчання: проблемно-аналітичні та інтерактивні лекції; практичні заняття; педагогічні майстерні; робота в парах, мікрогрупах і командах; індивідуальні та групові консультації; самостійна робота; навчально-творче проєктування; змішане й дистанційне навчання із застосуванням Moodle та інших дозволених цифрових засобів.

Методи навчання: пояснення, керована дискусія, евристична бесіда, аналіз наукових джерел, демонстрація, структуроване педагогічне спостереження, відеоаналіз, аналіз конкретних ситуацій (case study), розв'язання моральних дилем, рольове й ситуаційне моделювання, мікровикладання, мозковий штурм, дизайн-мислення, взаємооцінювання, рефлексивні методи та метод проєктів.

Формування м'яких навичок забезпечується через спільне проєктування виховних заходів, розподіл командних ролей, аргументоване обговорення педагогічних дилем, презентацію рішень, надання коректного зворотного зв'язку та рефлексію професійної позиції. Такі види діяльності розвивають критичне мислення, емпатію, професійну комунікацію, співпрацю, гнучкість, етичне прийняття рішень і повагу до агентності дитини та родини.

7. Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання

У процесі вивчення дисципліни використовуються усне та письмове опитування; тестові завдання навчального призначення; аналіз відеофрагментів, виховних ситуацій та анонімізованих випадків; ведення структурованих протоколів спостереження; порівняльні схеми; проєктування виховних заходів, соціальних історій, візуальних правил і консультацій для батьків; мікропроведення фрагментів занять; презентації й груповий захист рішень; рефлексивні записи; завдання самостійної роботи; модульні контрольні роботи; індивідуальний навчально-творчий проєкт і підсумкова рефлексивно-аналітична робота. Результат демонструється через точність термінології, доказовість рішень, дитиноцентрований підхід, етичність і здатність створювати безпечні та комунікативно доступні виховні умови.

8. Форми контролю

У процесі вивчення дисципліни використовуються такі форми контролю:

Поточний контроль здійснюється на практичних заняттях і під час перевірки самостійної роботи у формі усних відповідей, коротких тестів, протоколів спостереження, аналізу виховних ситуацій, проєктування та мікропроведення фрагментів виховної роботи, презентації групових рішень і рефлексивних висновків. Проміжний (модульний) контроль проводиться після завершення кожного змістового модуля у формі комплексної письмової роботи або тестування з відкритими завданнями. ІНДЗ передбачає створення й захист навчально-творчого проєкту. Підсумковий семестровий контроль проводиться у формі заліку за накопичувальною системою; окремий екзамен не передбачено.

9. Критерії та порядок оцінювання результатів навчання

Політика оцінювання

Поточне оцінювання.

За кожне з 8 практичних занять здобувач може отримати до 7 балів: до 2 балів за коректне застосування теоретичних понять; до 2 балів за якість аналізу, проєктування або мікропроведення виховного фрагмента; до 2 бала за аргументованість і доказовість рішення; до 1 бала за командну взаємодію, рефлексію та дотримання етичних вимог. За кожне з 7 завдань самостійної роботи нараховується до 2 балів: 2 бали – повне, самостійне й належно оформлене виконання; 1 бал – часткове виконання з неточностями; 0 балів – відсутня, неавтентична або нерелевантна робота. Максимум за самостійну роботу – 14 балів.

Підсумковий контроль.

Підсумкова рефлексивно-аналітична робота оцінюється максимум у 5 балів і передбачає стислий аналіз власного професійного зростання, обґрунтування принципів виховної підтримки дитини з мовленнєвими порушеннями та самооцінювання створеного продукту. Залік виставляється за сумою балів, накопичених упродовж семестру.

Розподіл балів, які отримують студенти

МОДУЛЬ І (поточне тестування та самостійна робота)								**Самостійна робота**	**Тестування**	**Сума**
Змістовий модуль 1				Змістовий модуль 2						
Т1	**Т2**	**Т3**	**Т4**	**Т5**	**Т6**	**Т7**	**Т8**	**14**	**30**	**100**
7	7	7	7	7	7	7	7			

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Оцінка ECTS100-бальна	Оцінка ECTS літерна	Оцінка за національною шкалою	
		екзамен	**залік**
90 – 100	A	відмінно	зараховано
85-89	B	добре	
75-84	C		
65–74	D	задовільно	
60–64	E		
35-59	F	незадовільно	незараховано
0-34	F		

Політика щодо дедлайнів та перескладання: строки подання завдань повідомляються під час заняття та/або зазначаються в Moodle. За наявності поважних причин здобувач узгоджує з викладачем індивідуальний термін виконання. Невиконані обов'язкові роботи мають бути подані до завершення семестрового контролю. Перескладання модулів і підсумкового контролю відбувається в порядку, визначеному нормативними документами університету, та з дозволу деканату у передбачених випадках.

У разі виникнення конфліктних ситуацій учасники освітнього процесу керуються нормами «Положення щодо врегулювання конфліктних ситуацій у Тернопільському національному педагогічному університеті імені Володимира Гнатюка».

Політика щодо академічної доброчесності: усі роботи виконуються самостійно з коректним посиланням на використані джерела. Обов'язковим є дотримання «Положення про академічну доброчесність та етику академічних взаємовідносин у Тернопільському національному педагогічному університеті імені Володимира Гнатюка».

Списування, фабрикація даних, підміна авторства, вигадані посилання та несанкціоноване використання допоміжних матеріалів під час контрольних заходів заборонені. Доцільність використання мобільних пристроїв і цифрових засобів визначається викладачем відповідно до мети конкретного завдання.

Політика щодо відвідування: систематична участь у заняттях необхідна для досягнення практичних результатів навчання. У разі відсутності з поважної причини здобувач повідомляє викладача до початку заняття або, якщо це неможливо, упродовж двох робочих днів та узгоджує спосіб опрацювання матеріалу. За об'єктивних причин навчання може відбуватися онлайн за погодженням із керівником курсу.

10. Політика використання ШІ в межах навчальної дисципліни

Системи штучного інтелекту можуть використовуватися лише тоді, коли це прямо дозволено умовою завдання: для пошуку ключових слів, генерування запитань для самоперевірки, мовного редагування власного тексту, створення попередньої структури або порівняння альтернатив. Здобувач зобов'язаний перевірити фактичну точність, самостійно опрацювати першоджерела, зазначити назву системи та спосіб її використання і не подавати згенерований текст як власний без критичного опрацювання. Заборонено вводити персональні чи конфіденційні дані дітей і сімей, генерувати або фальсифікувати протоколи спостереження, відеоаналіз, джерела й цитати, а також використовувати ШІ під час модульного чи підсумкового контролю без окремого дозволу викладача. Згенеровані виховні сценарії, соціальні історії та рекомендації мають бути перевірені на психологічну безпеку, недискримінаційність, комунікативну доступність і відповідність віку та потребам дитини. Відповідальність за зміст, етичність і достовірність роботи несе здобувач.

Використання систем ШІ має відповідати «Політиці використання штучного інтелекту у науково-технічній та інноваційній діяльності

Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка» та принципам академічної доброчесності.

11. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна

Мультимедійний проєктор або інтерактивна панель, комп'ютер чи ноутбук із доступом до інтернету, засоби відео- та аудіовідтворення, система дистанційного навчання Moodle, офісні програми для підготовки текстів і презентацій, таймер і бланки структурованого педагогічного спостереження. Для практичних майстерень використовуються картки емоцій і соціальних ситуацій, набори для рольового моделювання, дитяча література, творчі матеріали, візуальні розклади й правила, соціальні історії, піктограми та засоби альтернативної і додаткової комунікації. Матеріали мають бути безпечними, доступними, відповідати віку, комунікативним можливостям та індивідуальним потребам дітей; відеоматеріали використовуються лише з дотриманням авторського права та конфіденційності.

12. Рекомендована література

Основна

1. Бех І. Д. Виховання особистості : підручник. Київ: Либідь, 2008. 848 с.

2. Шеремет М. К., ред. Логопедія : підручник. Київ : Видавничий Дім «Слово», 2010. 672 с.

3. Колупаєва А. А., Таранченко О. М. Інклюзивна освіта: від основ до практики : монографія. Київ : ТОВ «АТОПОЛ», 2016. 152 с.

4. Міністерство освіти і науки України. Базовий компонент дошкільної освіти (Державний стандарт дошкільної освіти). Нова редакція. Затверджено наказом МОН України від 12.01.2021 № 33. Київ, 2021.

5. Миронова С. П. Педагогіка інклюзивної освіти : навчально-методичний посібник. Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2016. 164 с.

6. Bronfenbrenner U. The Ecology of Human Development: Experiments by Nature and Design. Cambridge, MA : Harvard University Press, 1979. 330 p.

Допоміжна

1. Піроженко Т. О., Хартман О. Ю. Парціальна програма з розвитку соціальних навичок ефективної взаємодії дітей від 4 до 6–7 років «Вчимося жити разом». Київ, 2016.

2. Чеботарьова О. В., Блеч Г. О., Гладченко І. В., Бобренко І. В., Трикоз С. В. Програма розвитку дітей раннього та дошкільного віку з інтелектуальними порушеннями. Київ : Інститут спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України, 2023.

3. Лопатинська Н. А. Нейроонтогенетичні фактори становлення функціональної системи мови та мовлення. Освіта осіб з особливими потребами: шляхи розбудови. 2017. Вип. 13. С. 348–360.

4. Deci E. L., Ryan R. M. Self-Determination Theory: Basic Psychological Needs in Motivation, Development, and Wellness. New York : Guilford Press, 2017. 756 p.
5. UNESCO. Global Education Monitoring Report 2020: Inclusion and Education: All Means All. Paris : UNESCO, 2020. 424 p.
6. UNICEF. Seen, Counted, Included: Using Data to Shed Light on the Well-Being of Children with Disabilities. New York : UNICEF, 2021.
7. World Health Organization. International Classification of Functioning, Disability and Health: Children & Youth Version. Geneva : WHO, 2007. 322 p.

13. Інформаційні інтернет-ресурси

1. Міністерство освіти і науки України. Стандарт вищої освіти України за спеціальністю 016 «Спеціальна освіта» для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти. URL: https://mon.gov.ua/storage/app/media/vyshcha/standarty/2020/06/17/016-spetsialna-osvita-bakalavr.pdf
2. Інститут спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України. URL: https://ispukr.org.ua/
3. Електронна бібліотека НАПН України. URL: https://lib.iitta.gov.ua/
4. Інституційний репозитарій Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. URL: http://dspace.tnpu.edu.ua/
5. Міністерство освіти і науки України. Базовий компонент дошкільної освіти (наказ від 12.01.2021 № 33). URL: https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/rizne/2021/12.01/Pro_novu_redaktsiyu%20Bazovoho%20komponenta%20doshkilnoyi%20osvity.pdf
6. Законодавство України. Закон України «Про дошкільну освіту» від 06.06.2024 № 3788-IX. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3788-20#Text
7. American Speech-Language-Hearing Association. Practice Portal. URL: https://www.asha.org/practice-portal/
8. UNICEF Ukraine. Матеріали з інклюзивної освіти, захисту та розвитку дітей. URL: https://www.unicef.org/ukraine/

14. Перелік рекомендованих ресурсів з неформальної та/або інформальної освіти, за результатами проходження яких можуть бути визнані результати навчання з освітнього компоненту

За попереднім погодженням із викладачем і відповідно до чинного порядку визнання результатів неформальної та/або інформальної освіти в ТНПУ можуть бути зараховані результати навчання, підтверджені сертифікатом, виконаними завданнями та коротким рефлексивно-аналітичним звітом:

1. Курси й навчальні модулі UNICEF Agora з інклюзивної освіти, захисту, розвитку дітей і підтримки сімей. URL: https://agora.unicef.org/ – за умови відповідності результатам тем 4, 6 або 7.
2. Відкриті навчальні матеріали OpenLearn з дитинства, інклюзії, комунікації та підтримки поведінки. URL:

https://www.open.edu/openlearn/education-development/childhood-youth – за результатами виконаного курсу та рефлексивного звіту.

3. Онлайн-курси платформи EdEra з інклюзивної освіти, протидії булінгу, педагогічної взаємодії та безпечного освітнього середовища. URL: https://ed-era.com/ – за умови відповідності результатам дисципліни.

4. Вебінари й відкриті навчальні заходи Інституту спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України, зміст яких стосується виховання, розвитку, соціалізації та інклюзивної підтримки дітей і підтверджується сертифікатом участі.

15. Комунікація та етика взаємодії

Комунікація між викладачем і здобувачами здійснюється під час аудиторних та онлайн-занять, консультацій, через корпоративну електронну пошту і систему Moodle. Консультації проводяться за затвердженим графіком або за попередньою домовленістю; на електронні звернення, надіслані в робочий час, викладач відповідає, як правило, упродовж двох робочих днів.

Про відсутність із поважної причини здобувач повідомляє до початку заняття або, за непередбачуваних обставин, упродовж двох робочих днів. Пропущений матеріал опрацьовується самостійно, а практичні результати демонструються у погоджений із викладачем спосіб.

Учасники освітнього процесу дотримуються взаємної поваги, професійної етики, академічної доброчесності та недискримінаційної мови. У практичній роботі визнаються гідність, право голосу й участі дитини, її інтереси, сильні сторони, сенсорні та комунікативні потреби. Під час аналізу випадків використовуються лише вигадані або належно анонімізовані дані; неприпустимими є розголошення конфіденційної інформації, примус до мовлення, публічне виправлення, соромлення, покарання за прояви порушення, навішування ярликів і знецінення альтернативних способів комунікації. Очікуються коректність, творчість, відповідальність, конструктивний діалог і повага до різних обґрунтованих позицій.